

Türkiye Doğasında Son Keşif Göçmen'in Akrebi

Son yıllarda Türkiye doğasında yaşayan canlılarla ilgili önemli keşifler yapılıyor. Daha önceleri çok az incelenmiş canlı grupları ayrıntılı olarak araştırılıyor. Canlı gruplarının yeni dağılım alanları, yeni yaşamsal özellikleri ortaya konuyor. Bu arada yapılan keşiflerle birlikte var olan türlere yeni türler de ekleniyor. Bunlar arasında Türkiye'de yaşadığı bilinmeyen türler olduğu gibi, daha önceden bilinmeyen ve tanımlanmamış yeni türler de olabiliyor. İşte bu yeni türlerden biri geçtiğimiz ay keşfedildi. Celal Bayar Üniversitesi'nden Dr. Ersen Aydın Yağmur ve arkadaşları tarafından keşfedilen bu tür *Euscorpis* cinsine ait.



Yeni türe adı verilen Prof. Dr. Bayram Göçmen (Ege Üniversitesi) Türk zoolojisine önemli katkılar sağlamış ve gerek omurgasız gerekse omurgalı 60'ın üzerinde yeni takson tanımlamış bir bilim insanımızdır. Daha önce Hindistanlı araştırmacılar da bir protozoona *Nematocystis bayrami* adını vermiştir. Ana araştırma konuları protozooloji (birhücreliler) ve herpetoloji (kurbağa ve sürüngenler) olan Prof. Göçmen, bunun yanı sıra hemen hemen tüm canlı türlerini doğada fotoğraflıyor. Dikkatli okurlar fark edecektir, sekiz yıldan bu yana Türkiye Doğası sayfamızda hocamızın çok sayıda fotoğrafını kullandık, kullanmaya da devam ediyoruz.

Dr. E. A. Yağmur Türkiye akrep faunasını belirleyebilmek, yayılış alanlarını ortaya koymak ve endemik türleri belirleyebilmek için Türkiye'nin her bölgesinde arazi çalışmaları yapıyor. Akreplerin yayılış alanları çok geniş olduğu için çalışmalarını yurt dışındaki araştırmacılarla, özellikle de Avrupa'daki uzmanlarla beraber yürüten Dr. E. A. Yağmur, "akrep araştırmalarında örnek bulmak için bakılacak ilk yer taş altlarıdır" diyor. Bundan şöyle bir sonuç çıkarabiliriz, herhangi bir doğa gezisinde taşları çevirmek taş altında yaşayan canlıları rahatsız ettiği gibi kişiyi de tehlikeye atar.



Euscorpis cinsi akrepler küçük ağaç akrepleri olarak bilinir. Avrupa'nın güneyi ile ülkemizde yaygın olarak bulunur. Deniz seviyesinden 2500 metre yüksekliğe kadar olan yerlerde yaşarlar. Boyları genelde 1,5 cm ile 5 cm arasında değişir. Son keşifle birlikte ülkemizde yaşayan *Euscorpis* cinsine ait türlerin sayısı 6'ya yükseldi. Araştırmacılar yeni türü Antalya'nın Akseki ilçesine bağlı Murtiçi adlı yerleşim yerinde buldu. Laboratuvar çalışmalarında, yapısının diğer *Euscorpis* türlerinden makaslarında ve buna bağlı kollarda yer alan havadaki titreşimleri algılamakla görevli özel kılların sayısının fazla olması ve pektinal (pektin organında bulunan) diş sayısı açısından farklı olduğu görüldü. Pektinal diş sayısı sadece akreplerde bulunan pektin organı ile ilgilidir. Pektin organı, akreplerin alt tarafında yer alan ve havadaki kimyasal maddeleri algılamakla görevli, tarak şeklinde bir yapıdır. Bu yapıdaki diş sayısı akreplerin türlerinin belirlenmesinde önemli bir ayırıcı karakterdir. Araştırmacılar tüm bu verilerden sonra Antalya'dan elde ettikleri türü yeni bir tür olarak belirledi. Bulunan her yeni türe bir de ad verilmesi gerekiyor. Adlandırma bilimsel kurallara göre canlının dış görünüşüne (örneğin uzun kuy-

ruklu, kısa burunlu, sarı benekli vb.), yaşadığı bölgeye (Antalyalı, Türkiyeli, Akdenizli vb.) göre olabildiği gibi, canlılara çalıştığı konuda bilime önemli katkılar yapmış araştırmacıların adları da verilebiliyor. Dr. E. A. Yağmur ve arkadaşları yeni buldukları türe ülkemiz zoolojisine önemli katkılar yapmış olan ve Ege Üniversitesi'nde araştırmalarını devam ettiren Prof. Dr. Bayram Göçmen'in onuruna *Euscorpis goçmeni* adını vermişler. Adlandırma yapılırken verilecek ad bilimsel dil olan Latince ile uyumlu hale getirilir.

420 milyon yıldır soylarını devam ettiren akrepler, zehirli oldukları için insanların korktuğu hayvanların başında gelir. Bundan dolayı da görüldükleri yerde öldürülmeleri gerektiği gibi bir anlayış vardır. Bu durum pek çok türün soyunun tehdit altına girmesine neden oluyor. Oysa akrepler kasıtlı olarak insanları sokmaz. Sokmalar daha çok rastgele dokunulduklarında ya da üzerlerine basıldığında gerçekleşir. Akrepler zehirlerini genellikle avlarını yakalamada ve sindirmede kullanır. Dünyada 2000 kadar akrep türünün yaşadığı biliniyor. Bunlardan yaklaşık 50'sinin zehri insanlar için tehlikeli. Bu yeni türle birlikte ülkemizdeki akrep sayısı 28 oldu.

Fotoğraflar: Dr. Ersen Yağmur

Kaynak

- Tropea, G., Yağmur, E., Yeşilyurt, E., "A new species of *Euscorpis* Thorell, 1876 from the Antalya Province, southern Turkey (Scorpiones: Euscorpidae)", *Euscorpis*, Sayı 184, s. 115, Nisan 2014.

Longoz Ormanları

Subasar Ormanları

Türkiye doğasının biyolojik zenginliğinin temel nedenlerinden biri, çok sayıda ve farklı türde habitatın (yaşam alanı) ülkemiz doğasında yer almasıdır. Habitat çeşitliliğine çöller, denizler, deniz kıyıları, akarsular, akarsu kıyıları, göller, göl kıyıları, ormanlar, bozkırlar, ovalar, dağlar, yüksek dağ ekosistemleri, sulak alanlar örnek verilebilir. Bazen çok özel ekosistemler de biyoçeşitliliğin zengin olmasına önemli katkı sağlar. Bu özel ekosistemlere subasar ormanları, diğer adıyla longoz ormanları örnek verilebilir.

Subasar ormanları nerede ve nasıl oluşur? Akarsuların beraberinde getirdiği kil, kum, çakıl, organik maddeler ve başka malzemeler deniz kıyısında birikerek bir set oluşturur. Akarsu bu setin önünde birikmeye başlar. Aynı zamanda ağaçların ve diğer bitkilerin büyüebileceği bir ekosistem de oluşur. Genellikle kızılâğaç, dişbudak gibi ağaçlar subasar ormanlarını oluşturur. Bataklık ormanları olarak subasar ormanları, orman ve sulak alan ekosistemlerinin tüm özelliklerinin iç içe geçtiği çok özel ekosistemler olarak bilinir. Subasar ormanlarında daima

taban suyu bulunması ekosistemin devamlılığı için gereklidir. Suyun getirdiği organik maddeler bu bölgedeki yaşam alanının besin açısından zenginleşmesini sağlar. Bu da çok zengin biyolojik çeşitliliğin anahtarıdır.

Subasar ormanları mevsimsel olarak ya da yıl boyu su içinde kalabilir. Amazon Nehri havzası, mevsimsel olarak subasar ormanlarının olduğu en geniş bölgelerden biridir. Ülkemizde de İğneada (Kırklareli), Acarlar (Sakarya) ve Sankum (Sinop) subasar ormanları en bilinenler örneklerdir.



Fotoğraf: Nejdet Bozkurt

Kaynak

• <http://tr.scribd.com/doc/58789361/Rain-Water-Harvesting-by-Freshwater-Flooded-Forests>